

Кредит-Рейтинг

а/с 921, Київ, 01024, Україна
тел/факс: +380 (44) 490 2550, 490 2554
e-mail: office@credit-rating.com.ua
<http://www.credit-rating.com.ua>

Рейтинговий звіт KHSA 007-012 - short про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Харків
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія	оновлення
Дата визначення:	03.12.2004 р.
Дата оновлення:	17.09.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання:	uaA
Прогноз:	стабільний

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності, та перспективних планів на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо існуючої системи управління, а також політичної ситуації в регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій виконавчим комітетом Харківської міської ради, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	03.12.2004 р.	29.12.2005 р.	07.12.2006 р.	22.05.2007 р.	13.11.2007 р.	13.05.2008 р.	28.10.2008 р.	12.05.2009 р.	17.09.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується **ВИСОКОЮ** кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Харкова підтримується:

- високим рівнем виконання у I півріччі 2009 року річного плану надходжень податку з доходів фізичних осіб (50,7%), який формує близько 70,0% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів;
- низьким рівнем прямого боргового навантаження Харківської міської ради станом на 01.07.2009 р.;
- відсутністю концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків;
- перевищенням у I півріччі 2009 року більшістю показників економічного розвитку в розрахунку на одного мешканця міста відповідних загальнодержавних показників: обсягу реалізації промислової продукції на 8,9%, обсягу прямих іноземних інвестицій на 37,5%, обсягу роздрібного товарообороту на 90,6%, обсягу інвестицій в основний капітал на 14,6%.

Рівень кредитного рейтингу м. Харкова обмежується:

- скороченням обсягів надходжень до бюджету міста у I півріччі 2009 року, порівняно з I півріччям 2008 року, що зумовлюється негативними наслідками кризових явищ в економіці України;
- нижчим за середній по країні розміром середньомісячної заробітної плати та випереджаючим ростом заборгованості з її виплати (порівняно зі зростанням рівня оплати праці) протягом I півріччя 2009 року за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб;
- високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги у розрахунку на одного мешканця.

Резюме

Деякі кількісні дані наведено після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2005-2008 рр. та I півріччя 2009 року наведено у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Харкова за 2005-2008 рр. та I півріччя 2009 року

Показник	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року	Темп зростання у I півріччі 2009 р. до 2008 р., %
Чисельність наявного населення (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	1 463,2	1 461,2	1 457,8	1 456,0	1 450,3	99,6
Рівень зареєстрованого безробіття, %	0,8	0,7	0,7	1,0	1,0	103,1
Середньомісячна заробітна плата, грн.	802,9	1 026,8	1 322,0	1 765,0	1 790,0	101,4
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	9,4	25,4	31,3	82,7	104,9	126,8
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	11 004,4	13 135,2	16 728,3	21 080,6	10 205,4	101,2 ¹
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	2 907,1	4 333,5	6 515,6	7 055,3	1 947,8	60,2 ¹
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	371,8	791,0	982,2	1 326,8	1 644,4	123,9
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	1 519,4	1 723,6	2 047,4	2 636,5	784,4	60,0 ¹
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	190,8	235,4	337,3	111,6	28,2	86,8 ¹
Обсяг роздрібного товарообороту, млн. грн.	5 948,3	7 892,6	10 794,8	14 479,1	6 259,2	79,1 ¹

Джерело: Виконавчий комітет Харківської міської ради

Демографія, трудові ресурси та заробітна плата

Протягом аналізованого періоду чисельність наявного населення м. Харкова скоротилась на 5,7 тис. осіб і станом на 01.07.2009 р. склала 1 450,3 тис. осіб. Скорочення населення у I півріччі 2009 року у м. Харкові зумовлено негативним сальдо як механічного, так природного приросту населення.

Кризові явища в економіці України негативно впливали на ситуацію на ринку праці м. Харкова у січні-червні 2009 року. Загальна кількість зайнятих протягом I півріччя 2009 року зменшилась на 24,7 тис. осіб, або на 5,3%. Крім того, адміністрації підприємств та

¹ Темп зростання у I півріччі 2009 року до I півріччя 2008 року

організацій міста продовжували практику застосування вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Незважаючи на скорочення чисельності штатних працівників, рівень зареєстрованого безробіття у м. Харкові станом на 01.07.2009 р. залишається суттєво меншим, ніж у середньому по країні.

Рівень середньомісячної заробітної плати у м. Харкові протягом січня-червня 2009 року збільшився на 1,4% і склав 1 790,0 грн., що було на 1,3% менше, ніж у середньому по країні. На відміну від попередніх періодів зростання середньомісячної заробітної плати у I півріччі 2009 року відбулось не в усіх сферах економіки міста, у галузях «Будівництво», «Лісове господарство» та «Державне управління» середньомісячна заробітна плата у січні-червні 2009 року була нижчою за середній рівень 2008 року.

З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуючими видами економічної діяльності у м. Харкові є «Промисловість», «Освіта», «Транспорт та зв'язок» та «Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам». У зв'язку з тим, що у зазначених сферах діє велика кількість юридичних осіб різних форм власності, слід відмітити високу диверсифікацію бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб, що є основним джерелом наповнення місцевого бюджету.

Обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у м. Харкові протягом I півріччя 2009 року збільшився на 26,8% і станом на 01.07.2009 р. склав 104,9 млн. грн. Співвідношення обсягу заборгованості з обсягом середньомісячного загальноміського фонду заробітної плати за січень-червень 2009 року залишається на високому рівні – 13,2%.

Наслідки світової фінансово-економічної кризи у короткостроковій перспективі будуть продовжувати негативно впливати на ринок праці м. Харкова, що позначиться на подальшому скороченні ринку праці міста, зменшенні темпів зростання середньомісячної заробітної плати та зростання заборгованості з її виплати. Це призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста, близько 70% якої формує податок з доходів фізичних осіб..

Промисловість

Промисловість протягом аналізованого періоду залишається однією з провідних галузей економіки м. Харкова. Загалом протягом січня-червня 2009 року збереглися структурні пропорції промислового комплексу міста у галузевому розрізі за обсягами реалізації промислової продукції. А саме, як і у попередніх періодах, у структурі обсягів реалізації промислової продукції у м. Харкові найбільшу питому вагу займала продукція машинобудування, харчової промисловості та виробництва й розподілення електроенергії, газу та води.

Промисловий комплекс м. Харкова у I півріччі 2009 року демонстрував незначне зростання обсягів реалізації промислової продукції, темпи зростання реалізації продукції

промисловими підприємствами міста (у фактичних цінах) у січні-червні 2009 році становили 101,2% (загальнодержавний показник 75,9%). Зростання обсягів реалізації промислової продукції у м. Харкові за одночасного скорочення загальнодержавного показника сприяли тому, що за результатами аналізованого періоду обсяг реалізації промислової продукції у розрахунку на одного мешканця Харкова вперше за останні п'ять років перевищив середнє значення по країні.

Збереження негативних тенденцій в економіці України внаслідок світової фінансової кризи призвели до скорочення обсягів реалізації промислової продукції у переважній більшості галузей промислового комплексу міста. Найбільші темпи падіння обсягів реалізації відбулось у сфері виробництва коксу та продуктів нафтопереробки, інших неметалевих мінеральних виробів, деревини та виробів з деревини, а також у легкій промисловості від 48,0% до 29,7%. При цьому слід зауважити, що найбільші платники податків до бюджету міста задіяні переважно в інших галузях промислового комплексу міста, зокрема машинобудуванні, харчовій промисловості та виробництві електроенергії, газу та води.

Промисловий комплекс міста, на підприємствах якого працює 28,0% загальної чисельності зайнятого населення міста (без врахування малого бізнесу), займає важливе місце як у формуванні та розвитку ринку праці, так і в наповненні бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податкових платежів. Зважаючи на те, що на найбільших за чисельністю працюючих підприємств промислового комплексу припадає не більше ніж 1,5% загальної чисельності штатних працівників міста, можна зробити висновок, що бюджету м. Харкова характерний високий рівень диверсифікації джерел надходжень податку з доходів фізичних осіб, який формує близько 70% доходної частини загального фонду без врахування трансфертів.

Інвестиційна та будівельна діяльність

Протягом I півріччя 2009 року спостерігається скорочення обсягу капіталовкладень в економіку міста, зокрема, порівняно з січнем-червнем 2008 року обсяг інвестицій в основний капітал підприємств, організацій та установ, які діють на території міста Харкова, скоротився у порівняних цінах на 39,8%, до 1 947 млн. грн. Внаслідок того, що обсяг інвестицій в основний капітал у січні-червні 2009 року у місті скорочувався більш повільними темпами, ніж у цілому у державі, в розрахунку на одного мешканця Харкова, цей показник на відміну від 2008 року був вище за середнє значення по країні.

Протягом січня-червня 2009 року в м. Харкові було введено в експлуатацію 28,2 тис. кв. м житла, що на 13,2% менше, порівняно з аналогічним періодом 2008 року. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в I півріччі 2009 року в експлуатацію житла, на відміну від I півріччя 2008 року, є меншою за середнє значення по країні за відповідний період у 2,5 рази та складає 19,4 кв. м.

У I півріччі 2009 році на ринку нерухомості м. Харкова спостерігається поглиблення негативних явищ, викликаних фінансово-економічною кризою, внаслідок чого спостерігається: згортання розробки нових проєктів, призупинення проєктів, що перебували на початковій стадії, затримки з введенням в експлуатацію об'єктів та скорочення кількості зайнятих у будівельній галузі на 2,5 тис. осіб.

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 1 644,4 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що за станом на 01.07.2009 р. у розрахунку на одного мешканця на 37,5% більше за середній показник по країні у відповідному періоді та у 1,6 рази більше за відповідний показник по Харківській області. Протягом I півріччя 2009 року обсяг іноземного капіталу, залученого підприємствами міста, збільшився на 23,9%.

Основними країнами, з яких надійшли прямі іноземні інвестиції в економіку міста Харкова станом на 01.07.2009 р., як і у 2006-2008 рр., залишаються: Франція (понад 61,2% залучених інвестицій), Кіпр (15,9%) та Сполучене Королівство (8,6%). При цьому в аналізованому періоді, як і протягом останніх двох років, галузева структура іноземного капіталу не зазнала суттєвих змін. Значні обсяги іноземного капіталу припадають на фінансову діяльність підприємств промислового комплексу міста (харчова та целюлозно-паперова промисловість), та компанії, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та надають послуги підприємцям.

Зовнішньоекономічна діяльність

Динаміка зовнішньої торгівлі підприємств міста, насамперед, визначається зовнішньоторговельним товарооборотом, питома вага якого за результатами січня-червня 2009 року складає 78,1% (82,8% у 2008 році). Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту у розрахунку на одного мешканця залишається нижчим за середній показник по країні (у 1,5 рази за результатами січня-червня 2009 року).

Слід зазначити, що у I півріччі 2009 року, внаслідок світової фінансової кризи, відбулось скорочення обсягів зовнішньоекономічної торгівлі, на 40,0%, порівняно з аналогічним періодом 2008 року. Причому через перевищення темпів скорочення товарного імпорту підприємств м. Харкова відповідного показника за експортом товарів, сальдо зовнішньої торгівлі вперше за останні п'ять років набуло позитивного значення, а коефіцієнт покриття імпорту експортом становив 1,4.

Товарна структура зовнішньої торгівлі залишається доволі диверсифікованою, найбільшу питому вагу як в імпорті, так і в експорті займає промислове устаткування (37,2% експорту та 19,6 % від загального обсягу імпорту). Географічна структура зовнішньоторговельного товарообороту міста Харкова протягом аналізованого періоду не зазнала суттєвих змін: переважна більшість експортно-імпортних операцій припадає на Російську Федерацію, хоча їх питома вага в загальному обсязі зовнішньоторговельного товарообороту міста має стійку тенденцію до зниження.

Торгівля і громадське харчування

Протягом I півріччя 2009 року негативні наслідки фінансово-економічної кризи вплинули на купівельну спроможність мешканців Харкова, що призвело до скорочення обсягів роздрібного товарообороту (з врахуванням ресторанного господарства) в місті, а темп зменшення цього показника по місту (20,9%) перевищував загальнодержавний показник (19,7%). У січні-червні 2009 року роздрібний торговельний оборот (з врахуванням

ресторанного господарства) міста Харкова у 1,9 рази перевищив середнє значення по країні.

Перевищення показників роздрібного товарообороту у м. Харкові над загальнодержавними показниками свідчить про вищі за середні по країні реальні доходи населення, у тому числі ті, що перебувають поза межами офіційної статистики та у подальшому є резервом для розширення бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб.

Погіршення ситуації на споживчому ринку в Харкові негативно впливає на наповнення бюджету міста. За результатами січня-червня 2009 року надходження від плати за торговий патент та ринкового збору скоротились, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, на 36,6% та 9,6% відповідно.

Житлове та комунальне господарство міста

У Харкові, як і в переважній більшості міст України, актуальними є проблеми, пов'язані з високим рівнем зношеності основних засобів, у тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення. Крім того, зростає заборгованість споживачів за житлово-комунальні послуги.

Необхідність відновлення основних засобів та зростання цін на газ призвело до підвищення за рішенням міської ради тарифів на всі житлово-комунальні послуги, що дозволило досягнути 100% відшкодування тарифами собівартості надання послуг з теплопостачання та гарячого водопостачання, а також з утримання будинків та прибудинкових територій. Нові тарифи на послуги з водопостачання та водовідведення для населення переглянуті у березні 2009 року.

У I півріччі 2009 року збереглася динаміка поступового зростання суми простроченої заборгованості населення міста за житлово-комунальні послуги. При цьому основна сума боргу припадає на послуги з теплопостачання та гарячого водопостачання. Обсяг простроченої заборгованості населення збільшився протягом аналізованого періоду на 30,8%, до 470,7 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця є високим показником.

Міський громадський транспорт

Послуги з перевезення мешканців міста по території міста надаються такими підприємствами як КП «Міськелектротранс» та ДП «Харківський метрополітен», а також автотранспортом за встановленими маршрутами на автобусах і мікроавтобусах підприємств різних форм. Протягом I півріччя 2009 року, як і у попередніх періодах, обсяг пасажирських перевезень електротранспортом скоротився на 20,0% порівняно з аналогічним періодом 2008 року.

Місто Харків у I півріччі 2009 року продовжує здійснювати заходи з розвитку міського комунального транспорту, зокрема, у травні п. р. рішенням Кабінету Міністрів України надано згоду на передачу з державної до комунальної власності цілісного майнового

комплексу державного підприємства «Харківський метрополітен» за умови взяття міською радою зобов'язання не відчужувати зазначений майновий комплекс.

Харківська міська рада в аналізованому періоді продовжила фінансування лізингової угоди, за якою у попередні роки здійснено оновлення парку електротранспорту КП «Міськелектротранс». Загалом на зазначені цілі у I півріччі 2009 року було спрямовано 6,7 млн. грн. з міського бюджету, а залишок боргу за лізинговою угодою станом на 01.07.2009 р. склав 85,1 млн. грн.

Земельні ресурси, комунальне майно та комунальні підприємства

Харківська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. Продаж земельних ділянок та об'єктів комунальної власності залишається основним джерелом отримання коштів на фінансування капітальних видатків бюджету міста Харкова. Загалом, за результатами 2004-2008 рр. та I півріччя 2009 року питома вага надходжень від операцій з комунальним майном (продаж, оренда, користування) у структурі доходної частини бюджету міста без врахування трансфертів коливається в межах 18,3-26,0%.

З метою наповнення бюджету розвитку Харківська міська рада щорічно здійснює продаж земельних ділянок. Зокрема, в аналізованому періоді продовжено реалізацію Програми подальшого реформування земельних відносин і підвищення ефективності використання земель у місті Харкові на 2007-2010 рр. Протягом I півріччя 2009 року до бюджету міста надійшло 8,0 млн. грн. від реалізації земельних ділянок, а рівень виконання уточненого річного плану на 2009 рік становить 7,3%.

Обсяг надходжень до бюджету міста від надання земельних ділянок в оренду, а також від сплати земельного податку в аналізованому періоді продовжив зростання. Збільшення надходжень плати за землю протягом аналізованого періоду становило 128,3% до I півріччя 2008 року, що було забезпечено здійсненням перерахунків розмірів орендної плати після затвердження міською радою «Положення про порядок визначення розмірів орендної плати при укладенні договорів оренди землі в м. Харкові», що набуло чинності з 01.03.2008 р.

Протягом I півріччя 2009 року було продовжено реалізацію Програми приватизації та відчуження об'єктів комунальної власності територіальної громади м. Харкова на 2007-2011 рр. За результатами аналізованого періоду до бюджету розвитку надійшло 96,1 млн. грн., що майже у 2 рази менше, ніж у січні-червні 2008 року, а рівень виконання уточненого річного плану за надходженням до бюджету міста коштів від приватизації майна становив 26,9%.

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на майно комунальної власності та земельні ділянки, що спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, буде характерна для м. Харкова і у другій половині 2009 року. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес реалізації програм капітального розвитку.

Незважаючи на зменшення внаслідок приватизації кількості і площі об'єктів комунальної власності, які перебували в оренді протягом I півріччя 2009 року, загальна сума надходжень від оренди збільшилась на 12,8%, порівняно з аналогічним періодом 2008 року, чому, зокрема, сприяло внесення змін Харківською міською радою до Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна, що перебуває в комунальній власності територіальної громади м. Харкова у грудні 2008 року.

Станом на 01.07.2009 р. у комунальній власності міста перебувало 380 підприємств, установ і організацій та майно балансовою вартістю 26,95 млрд. грн. З метою залучення інвестицій у комунальну сферу та модернізації надання послуг з використанням ресурсозберігаючих технологій Харківська міська рада у 2007 році прийняла рішення про надання у концесію майна КП «Виробничо-технологічне підприємство «Вода», КП «Харківкомуночиствод», КП «Харківські теплові мережі», КП «Міжнародний аеропорт Харків» та Харківського комунального підприємства «Міськелектротранс». Для забезпечення реалізації рішення міської ради у I півріччі 2009 році проводились відповідні підготовчі роботи.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Харкова було представлено у форматі бюджетного балансу.

Бюджет міста Харкова у форматі бюджетного балансу за 2007-2008 рр. та I півріччя 2009 року, тис. грн.

Показник	2007 р. Загальний фонд	2007 р. Спеціальний фонд	2007 р. Разом	2008 р. Загальний фонд	2008 р. Спеціальний фонд	2008 р. Разом	I півріччя 2009 р. Загальний фонд	I півріччя 2009 р. Спеціальний фонд	I півріччя 2009 р. Разом
Податкові надходження	1 386 907,9	26 288,6	1 413 196,4	1 792 671,9	30 781,5	1 823 453,5	870 744,9	19 047,7	889 792,6
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	37 188,7	122 419,2	159 607,9	70 049,3	116 592,6	186 641,9	39 168,6	56 554,9	95 723,4
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	521 940,2	0,0	521 940,2	558 661,5	0,0	558 661,5	244 299,9	88 266,2	332 566,0
Операційні надходження всього	1 946 036,8	148 707,8	2 094 744,6	2 421 382,8	147 374,2	2 568 756,9	1 154 213,3	163 868,7	1 318 082,0
Поточні видатки	1 029 949,6	80 963,4	1 110 913,0	1 391 605,2	112 044,1	1 503 649,2	869 877,3	59 027,4	928 904,7
Субсидії та поточні трансферти	690 397,3	29 543,1	719 940,4	870 631,1	131,5	870 762,6	326 120,3	86 370,1	412 490,4
Операційні видатки всього	1 720 346,8	110 506,5	1 830 853,3	2 262 236,3	112 175,5	2 374 411,8	1 195 997,6	145 397,5	1 341 395,2
Операційний баланс	225 690,0	38 201,3	263 891,3	159 146,5	35 198,7	194 345,1	-41 784,3	18 471,2	-23 313,1
Фінансовий дохід	15 096,8	24,3	15 121,1	36 783,2	19,8	36 803,0	8 455,0	7,2	8 462,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	10 720,0	0,0	10 720,0	5 360,0	0,0	5 360,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	4 376,8	24,3	4 401,1	31 423,2	19,8	31 443,0	8 455,0	7,2	8 462,2
Поточний баланс	230 066,8	38 225,6	268 292,3	190 569,7	35 218,5	225 788,1	-33 329,4	18 478,4	-14 851,0
Капітальні надходження	0,0	122 191,7	122 191,7	3,5	217 064,2	217 067,7	190,7	34 735,8	34 926,6
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	71 085,1	83 087,3	154 172,4	61 560,5	67 320,8	128 881,3	0,0	0,0	0,0
Капітальні надходження всього	71 085,1	205 279,0	276 364,1	61 564,0	284 385,1	345 949,1	190,7	34 735,8	34 926,6
Капітальні видатки	107 857,3	118 888,0	226 745,3	184 730,2	124 497,0	309 227,2	51 809,3	40 909,7	92 719,0
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	24 411,9	87 893,6	112 305,6	28 251,8	100 493,5	128 745,3	12 748,1	31 541,3	44 289,4
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	73 404,7	0,0	73 404,7	58 060,5	0,0	58 060,5	0,0	0,0	0,0
Капітальні видатки всього	205 674,0	206 781,6	412 455,5	271 042,5	224 990,5	496 033,0	64 557,4	72 450,9	137 008,4
Капітальний баланс	-134 588,9	-1 502,6	-136 091,5	-209 478,5	59 394,5	-150 084,0	-64 366,7	-37 715,1	-102 081,8
Баланс після капітальних видатків	95 477,9	36 722,9	132 200,9	-18 908,8	94 613,0	75 704,2	-97 696,1	-19 236,7	-116 932,8
Кредитування (з врахуванням повернення)	0,0	-344,5	-344,5	0,0	-235,8	-235,8	0,0	-130,6	-130,6
Профіцит/дефіцит	95 477,9	37 067,4	132 545,3	-18 908,8	94 848,8	75 940,0	-97 696,1	-19 106,1	-116 802,2
Фінансування	-95 477,9	-37 067,4	-132 545,3	18 908,8	-94 848,8	-75 940,0	97 696,1	19 106,1	116 802,2
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради

На відміну від попередніх бюджетних періодів, у I півріччі 2009 року операційний баланс бюджету міста має негативне значення (-) 23,3 млн. грн., що зумовлювалось випередженням темпу зростання операційних видатків за загальним фондом (109,9% порівняно з I півріччям 2008 року) над темпом зростання операційних доходів за відповідним фондом (101,1%, порівняно з I півріччям 2008 року).

Утворення негативного сальдо операційного балансу відбулося внаслідок низького виконання річного плану на 2009 рік з урахуванням змін за переважною більшістю джерел наповнення загального фонду бюджету міста. Рівень виконання річного плану в аналізованому періоді за надходженнями зі сплати за землю, єдиного податку, місцевих податках та зборів, плати за торговий патент не перевищував 31,0–46,7%.

У 2009 році місто продовжувало зберігати статус міста-донора та передавало кошти до Державного бюджету в обсязі перевищення прогнозного обсягу доходів над розрахунковим обсягом видатків бюджету міста, яке розраховано Міністерством фінансів України. Протягом аналізованого періоду до Державного бюджету було перераховано 6 764,0 тис. грн., що становить 49,8% планових річних показників та у 7,3 рази менше, ніж в аналогічному періоді 2008 року.

Через невідповідність строків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду районних у м. Харкові бюджетів, у I півріччі 2009 року, як і протягом 2004–2008 рр., виконання консолідованого бюджету міста супроводжувалося тимчасовими касовими розривами, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Протягом останніх 5 років їх обсяг не мав сталої динаміки, а за результатами січня–червня 2009 року загальна сума короткотермінових позичок, що залучалися з єдиного казначейського рахунку до районних у м. Харкові бюджетів, складає 418,0 млн. грн., що на 73,2% більше за показник аналогічного періоду 2008 року.

У I півріччі 2009 року, як і у попередніх бюджетних періодах, з метою розширення джерел фінансування загального фонду бюджету міста та враховуючи наявність залишків вільних бюджетних коштів, Харківська міська рада здійснювала активні операції з тимчасово вільними бюджетними коштами, розміщуючи їх на депозитні рахунки у банківських установах, що мало наслідком надходження до бюджету міста відсоткових платежів обсягом 8 462,2 тис. грн., що у 2,3 рази менше, ніж у січні–червні 2008 року. Зважаючи на те, що Харківська міська рада не має прямого боргу, що потребує видатків на його обслуговування, фінансовий баланс бюджету міста у I півріччі 2009 року був позитивним.

Капітальний баланс бюджету міста Харкова у I півріччі 2009 року, як і у попередніх періодах був негативним, що є типовим для більшості місцевих бюджетів України. Утворення значного (150,1 млн. грн.) негативного сальдо капітального балансу бюджету міста у січні–червні 2009 року пов'язано з необхідністю здійснення значних капітальних вкладень в об'єкти соціальної та комунальної інфраструктури за низького рівня доходів бюджету міста в цілому та бюджету розвитку зокрема.

Загалом бюджет міста у I півріччі 2009 року було виконано з дефіцитом як за загальним, так і спеціальними фондами, загальна сума якого на кінець аналізованого періоду склала 116 802,2 тис. грн. Дефіцит бюджету міста в аналізованому періоді було покрито за рахунок залишків коштів на рахунках місцевого бюджету, а також за рахунок повернення тимчасово вільних бюджетних коштів з депозитних рахунків, що відповідно мало наслідком зменшення показника ліквідності бюджету.

Ліквідність бюджету (співвідношення залишків на рахунках міського бюджету до фактичного обсягу видатків без урахування трансфертів) порівняно з I півріччям

2008 року зменшилась до низького рівня за загальним фондом – з 14,9% до 6,2%, а за спеціальним – з 91,3% до 18,2%, що є помірним.

Виконання доходної частини бюджету м. Харкова

Для м. Харкова в 2005-2008 рр. характерною була тенденція до збільшення обсягу надходжень. При цьому кризові явища в економіці України та м. Харкова, які проявились у погіршенні фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання, скорочені чисельності зайнятого населення, зниженні попиту на споживчому ринку та ринку нерухомості призвели до скорочення у I півріччі 2009 року обсягів доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів, порівняно з відповідним бюджетним періодом 2008 року, на 7,2%.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Харкова у I півріччі 2009 року, як і у попередніх періодах, були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомішими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

Доходну частину бюджету міста (без урахування коштів, що передаються з однієї частини в іншу) за результатами січня–червня 2009 року виконано в обсязі 1 361 470,8 тис. грн., що складає 47,1% уточненого річного плану. Слід зазначити, що затверджений на 2009 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Харкова було виконано у I півріччі 2009 року на 49,5%. Загалом виконання річного плану за доходами загального фонду бюджету міста за результатами січня–червня 2009 року є прийнятним на тлі загального стану виконання місцевих бюджетів в державі.

Планові показники з урахуванням змін за доходами загального фонду (без трансфертів) протягом аналізованого періоду було виконано на 49,4%, у тому числі за доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, на 49,5%, за власними доходами – на 49,0%, за офіційними трансфертами – на 44,0%. При цьому обсяг надходжень власних доходів у I півріччі 2009 року, проти січня–червня 2008 року, було збільшено на 10,4%, сума закріплених доходів та трансфертів скоротилась – на 1,0% та 16,0% відповідно.

У структурі закріплених доходів бюджету м. Харкова у I півріччі 2009 році найбільша питома вага (90,1%) припадала на податок з доходів фізичних осіб. Слід зауважити, що погіршення результатів господарської діяльності підприємств установ та організацій міста в аналізованому періоді мало помірний вплив на динаміку зростання фонду оплати праці на цих підприємствах та темпах приросту надходжень податку з доходів фізичних осіб. Так затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями податку з доходів фізичних осіб було виконано на 50,7%, а обсяг надходжень зазначеного джерела доходів загального фонду бюджету міста відповідав рівню надходжень аналогічного періоду 2008 року. Слід зазначити, що збереження негативних тенденцій розвитку господарського комплексу міста суттєво уповільнюватиме темпи зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Збільшення обсягу власних доходів підтримується переважно зростанням обсягу надходжень від плати за землю та плати за оренду цілісних майнових комплексів. Крім того, у I півріччі 2009 року, як і у попередніх бюджетних періодах, до загального фонду

бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Обсяги доходної частини спеціального фонду бюджету м. Харкова у I півріччі 2009 році визначалися динамікою власних надходжень бюджетних установ та субвенцій з Державного бюджету України. Обсяг надходжень до бюджету розвитку у I півріччі 2009 року, порівняно з січнем–червнем 2008 року, скоротився у 4,1 рази внаслідок падіння попиту та цін на об'єкти комунальної власності й земельні ділянки.

Виконання видаткової частини бюджету м. Харкова

Порівняно з I півріччям 2008 року, обсяг видатків (без врахування коштів, що передаються із загального фонду в спеціальний, та трансфертів, що передаються в бюджети нижчих рівнів) у I півріччі 2009 року збільшився на 18,3%, здебільшого, за рахунок збільшення видатків за галузями бюджетної сфери, що зумовлено зростанням оплати праці працівників бюджетних установ та витрат на комунальні послуги. За результатами звітного періоду з бюджету міста здійснено видатків обсягом 1 478 272,9 тис. грн., що складає 49,2% від затвердженого з врахуванням змін плану на 2009 рік.

Рівень виконання річного плану у січні-червні 2009 року за фінансуванням галузей бюджетної сфери та соціального захисту в цілому відповідає динаміці, що склалася у попередніх відповідних бюджетних періодах, проте спостерігається низький рівень виконання уточненого річного плану за окремими видатковими статтями, віднесеними до основних. Це пов'язано із низькими темпами наповнення бюджету міста в цілому, зокрема до бюджету розвитку міської ради. Внаслідок цього місто не має можливості здійснювати капітальні видатки, у т. ч. на оновлення міської інфраструктури, у запланованих обсягах.

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, як і в попередніх періодах, має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу, культуру та мистецтво та фізичну культуру та спорт (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, сягає 75,9%.

Високий рівень виконання планових обсягів видатків за основними видатковими статтями бюджету мало наслідком скорочення розміру кредиторської заборгованості бюджету міста у 3,1 рази – до 18,4 млн. грн. станом на 01.07.2009 р. Причому скорочення обсягу кредиторської заборгованості у 2008 році відбулось за переважною більшістю статей видаткової частини бюджету міста Харкова.

Слід зазначити, що у 2009 році місто зберігає статус міста-донора та передає кошти до Державного бюджету в обсязі перевищення прогнозного обсягу доходів над розрахунковим обсягом видатків бюджету міста, яке розраховано Міністерством фінансів України. Протягом аналізованого періоду до Державного бюджету було перераховано 6 764,0 тис. грн., що становить 49,8% планових річних показників.

Виконання видаткової частини бюджету міста Харкова у I півріччі 2009 року характеризується зростанням питомої ваги поточних видатків (до 90,7%) в цілому та закріплених статей зокрема (до 82,8%), що звужує можливості міста щодо розпорядження бюджетними коштами у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Боргові зобов'язання міста

Прямий боргу бюджету м. Харкова станом на 01.07.2009 р. становить 86 372,8 тис. грн. і утворився внаслідок залучення протягом I півріччя 2009 року короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку до районних у м. Харкові бюджетів.

Обсяг консолідованого боргу м. Харкова станом на 01.07.2009 р. м. Харкова становить 1 234,0 млн. грн. та складається з:

- 86,4 млн. грн. – прямий борг бюджету м. Харкова;
- 5,8 млн. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що фінансуються за рахунок загального фонду бюджету м. Харкова;
- 85,1 млн. грн. – залишок боргу за лізинговою угодою ХКП «Міськелектротранс»;
- 922,8 млн. грн. – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств міста;
- 133,9 млн. грн. – непогашений залишок за кредитами, залученими комунальними підприємствами міста.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Харкова ради підтверджено на рівні uaA, прогноз стабільний.

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самолова

**Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів**

О. І. Луценко

Додатки

Бюджет міста Харкова у форматі бюджетного балансу за 2005-2008 рр. та I півріччя 2009 року, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Податкові надходження	793 527,3	985 671,2	1 413 196,4	1 823 453,5	889 792,6
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	100 091,2	88 780,7	159 607,9	186 641,9	95 723,4
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	192 816,9	265 869,0	521 940,2	558 661,5	332 566,0
Операційні надходження всього	1 086 435,4	1 340 320,9	2 094 744,6	2 568 756,9	1 318 082,0
Поточні видатки	665 748,2	841 387,9	1 110 913,0	1 503 649,2	928 904,7
Субсидії та поточні трансферти	357 281,1	409 425,3	719 940,4	870 762,6	412 490,4
Операційні видатки всього	1 023 029,3	1 250 813,2	1 830 853,3	2 374 411,8	1 341 395,2
Операційний баланс	63 406,1	89 507,7	263 891,3	194 345,1	-23 313,1
Фінансовий дохід	5 043,3	4 804,3	15 121,1	36 803,0	8 462,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	5 929,1	10 720,0	10 720,0	5 360,0	0,0
Фінансовий баланс	-885,8	-5 915,7	4 401,1	31 443,0	8 462,2
Поточний баланс	62 520,4	83 592,0	268 292,3	225 788,1	-14 851,0
Капітальні надходження	59 817,9	61 821,0	122 191,7	217 067,7	34 926,6
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	21 072,2	107 081,1	154 172,4	128 881,3	0,0
Капітальні надходження всього	80 890,1	168 902,1	276 364,1	345 949,1	34 926,6
Капітальні видатки	154 494,6	125 420,7	226 745,3	309 227,2	92 719,0
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	58 899,1	85 202,7	112 305,6	128 745,3	44 289,4
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	3 295,5	48 588,7	73 404,7	58 060,5	0,0
Капітальні видатки всього	216 689,3	259 212,1	412 455,5	496 033,0	137 008,4
Капітальний баланс	-135 799,2	-90 310,0	-136 091,5	-150 084,0	-102 081,8
Баланс після капітальних видатків	-73 278,8	-6 718,0	132 200,9	75 704,2	-116 932,8
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з врахуванням повернення)	-554,6	-257,3	-344,5	-235,8	-130,6
Профіцит/дефіцит	-72 724,2	-6 460,7	132 545,3	75 940,0	-116 802,2
Фінансування	72 724,2	6 460,7	-132 545,3	-75 940,0	116 802,2
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради

Додаток до рейтингового звіту № 2

Джерела фінансування бюджету м. Харкова у 2005–2008 рр. та I півріччя 2009 року, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Профіцит/дефіцит	-72 724,2	-6 460,7	132 545,3	75 940,0	-116 802,2
Фінансування	72 724,2	6 460,7	-132 545,3	-75 940,0	116 802,2
Зміни залишків	3 373,9	-1 933,6	-2 168,4	-19 215,0	-5 220,9
залишок на початок року	15 691,8	12 317,9	14 265,7	16 434,1	35 649,2
залишок на кінець року	12 317,9	14 251,5	16 434,1	35 649,2	40 870,1
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	86 372,8
Залучення	160 146,7	343 775,2	332 961,7	343 818,1	417 983,5
Погашення	160 146,7	343 775,2	332 961,7	343 818,1	331 610,8
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-30 649,4	8 396,8	-130 375,2	43 276,8	35 650,3
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	113 122,8	88 408,2	477 459,1	612 994,5	71 310,8
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	143 772,2	80 011,4	607 834,4	569 717,8	35 660,5
Фінансування за борговими операціями	100 000,0	0,0	0,0	-100 000,0	0,0
Запозичення	100 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	100 000,0	0,0
Інші розрахунки	-0,2	-2,5	-1,6	-1,8	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради